

MESTNA KNJIŽNICA GROSUPLJE
ENOTA IVANČNA GORICA

Janja Ambrožič

**MLADI IN UPORABA STORITEV SPLOŠNE KNJIŽNICE:
PRIMER MESTNE KNJIŽNICE GROSUPLJE – ENOTE
IVANČNA GORICA**

Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Ivančna Gorica, 2023

Ključna dokumentacijska informacija

Ime in PRIIMEK: Janja AMBROŽIČ

Naslov pisne naloge: Mladi in uporaba storitev splošne knjižnice: primer Mestne knjižnice Grosuplje – Enote Ivančna Gorica

Kraj: Ivančna Gorica

Leto: 2023

Št. strani: 28

Št. slik: 10

Št. preglednic: 1

Št. prilog: 3

Št. strani prilog: 4

Št. referenc: 36

Strokovno usposabljanje za bibliotekarski izpit je potekalo v: Mestni knjižnici Grosuplje in Enoti Ivančna Gorica

Mentor v času strokovnega usposabljanja: Petra Volkar, Mestna knjižnica Grosuplje – Enota Ivančna Gorica

UDK: 027.52:028-057.87

Ključne besede: dijaki, srednja šola, generacija Z, splošne knjižnice, knjižnične storitve, bralne navade

Izvleček:

Namen: Namen naloge je bil raziskati značilnosti generacije dijakov. Ključno vprašanje je bilo, kakšne so njihove bralne navade, zakaj pridejo v splošno knjižnico, pa tudi katere dejavnosti bi jim še lahko ponudili.

Metodologija: Uporabili smo dve metodi: anketno metodo in intervju. Anketni vprašalnik je izpolnilo 115 dijakov Srednje šole Josipa Jurčiča Ivančna Gorica, intervjuvali smo bibliotekarja, ki za dijake te srednje šole izvaja projekt Rastem s knjigo, in šolsko knjižničarko na omenjeni šoli.

Rezultati: Raziskava je pokazala, da se dijaki zavedajo pomena branja in da so v večini uporabniki splošne knjižnice, v katero največ zahajajo zaradi izposoje knjig, a veliko uporabljajo tudi čitalnico. Na njihove bralne navade močno vpliva družinsko okolje, najboljši rezultat daje povezava med vključenostjo v dejavnosti splošne knjižnice v otroštvu, v istem obdobju tudi redno branje pravljic doma in redno branje ostalih družinskih članov.

Omejitev raziskave: Ker je bila raziskava izvedena na območju Mestne knjižnice Grosuplje – Enote Ivančna Gorica, so tudi rezultati relevantni samo za to knjižnico.

Izvirnost/uporabnost raziskave: Rezultati raziskave in celotne pisne naloge so uporabni v okolju, kjer je bila izvedena. Čeprav je bil vzorec za anketo oblikovan z dijaki Srednje šole Josipa Jurčiča Ivančna Gorica, rezultati veliko povedo o celotni generaciji na območju občine Ivančna Gorica, saj so bili tudi dijaki, ki danes obiskujejo srednje šole v drugih krajih, vključeni v iste projekte knjižne in knjižnične vzgoje v Mestni knjižnici Grosuplje – Enoti Ivančna Gorica v predšolskem in osnovnošolskem času. Raziskava je pokazala na možne izboljšave v splošni knjižnici.

ZAHVALA

Najprej se zahvaljujem mentorici Petri Volkar za strokovno pomoč, usmeritve, predloge, številne pogovore in moralno podporo pri pisanju pisne naloge.

Hvala celotnemu kolektivu Mestne knjižnice Grosuplje – Enote Ivančna Gorica, prav vsak od sodelavcev je na svoj način pripomogel, da je ta naloga dobila končno vsebino in obliko. Verjamem, da bomo skupaj sledili tudi njenim zaključkom.

Brez podpore vodstva še tako dobrih načrtov ni mogoče realizirati, zato je posebna zahvala namenjena direktorici Mestne knjižnice Grosuplje Urški Emeršič za spodbude in pomoč pri nastajanju pisne naloge ter posluh za ideje in predloge.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD.....	1
2	GENERACIJA Z.....	3
2.1	SPLOŠNE ZNAČILNOSTI.....	3
2.2	BRANJE ZA UŽITEK	4
3	KNJIŽNICE.....	6
3.1	PRIREDITVE ZA MLADE V KNJIŽNICAH.....	7
3.2	MESTNA KNJIŽNICA GROSUPLJE – ENOTA IVANČNA GORICA IN MLADI.....	8
4	RAZISKAVA	10
4.1	RAZISKOVALNE METODE	10
5	REZULTATI RAZISKAVE.....	11
5.1	REZULTATI ANKETE	11
5.2	REZULTATI INTERVJUJEV	20
5.2.1	Bibliotekar, ki vodi projekt Rastem s knjigo	20
5.2.2	Šolska knjižničarka.....	21
6	RAZPRAVA Z ZAKLJUČKI.....	22
7	NAVEDENI VIRI IN LITERATURA	25

Kazalo slik

Slika 1: Število dijakov glede na spol in program izobraževanja (n = 115)	12
Slika 2: Katere knjižnice obiskujejo dijaki (n = 115).....	12
Slika 3: Kaj berejo dijaki (n = 115).....	13
Slika 4: Odstotek dijakov, ki bere knjige za sprostitev (n = 115).....	13
Slika 5: Število neobveznih knjig, prebranih v zadnjih treh mesecih (n = 115).....	14
Slika 6: Kako pridejo do knjig in branje obnov obveznih knjig (n = 115)	15
Slika 7: Zakaj dijaki pridejo ali bi prišli v splošno knjižnico (n = 115)	16
Slika 8: Pripravljenost za sodelovanje pri organizaciji dogodkov (n = 115)	16
Slika 9: Primerjava branja knjig za sprostitev v osnovni in srednji šoli (n = 115).....	17
Slika 10: Vpliv branja (n = 115).....	17

Kazalo preglednic

Preglednica 1: Vpliv družinskih dejavnikov na branje knjig, obisk in izposajo v splošni knjižnici ter pripravljenost za sodelovanje pri organizaciji dogodkov za mlade v splošni knjižnici.....	18
---	----

Kazalo prilog

Priloga 1: Anketni vprašalnik za dijake	I
Priloga 2: Vprašanja za intervju z bibliotekarjem v Mestni knjižnici Grosuplje – Enoti Ivančna Gorica, ki vodi projekt Rastem s knjigo.....	III
Priloga 3: Vprašanja za intervju s šolsko knjižničarko na Srednji šoli Josipa Jurčiča Ivančna Gorica.....	IIV

1 UVOD

Smo v obdobju hitro razvijajočih se tehnologij, spreminjajo se družba, njene navade, vrednote, način delovanja, pa vendar ne gre pozabiti, da branje ostaja ena temeljnih aktivnosti, ki nas spremlja skozi vse življenje. Brez razumevanja besedil, ki nas dnevno obdajajo tako v zasebnem kot profesionalnem okolju, se ne moremo uspešno spopadati z izzivi moderne družbe. Ne moremo razviti kritičnega odnosa do dogajanja, niti udejaniti svojega poslanstva, da kot razmišljujoča bitja prihajamo do novih znanj. Kot pravi Maryanne Wolf v svoji knjigi *Bralec, vrni se domov* (Wolf, 2020, str. 9), branje človeku ni prirojeno, moramo se ga naučiti in razvijati, kar pomeni, da zahteva trud in zato marsikoga odvrča. Že v Splošni deklaraciji človekovih pravic (2018) piše, da je izobraževanje usmerjeno k polnemu razvoju človekove osebnosti, pa tudi utrjevanju spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin. V istem dokumentu lahko tudi preberemo, da mora biti pravica do sodelovanja v kulturnem življenju prosto dostopna, prav tako uživanje v umetnosti.

Splošne knjižnice imajo pomembno vlogo pri vzgoji bralcev, ki jo tudi zelo resno jemljejo, se pa kaže velik izziv, ko govorimo o mladih. Tema naloge so mladi uporabniki splošne knjižnice, stari od 15 do 19 let (dijaki), saj se tudi v Mestni knjižnici Grosuplje – Enoti Ivančna Gorica kaže trend, da si ta populacija v knjižnici izposoja le knjige, ki so predmet obveznega branja. Še več, pogosto se zgodi, da v knjižnico niti ne pridejo sami, ampak to opravilo naložijo staršem ali celo starim staršem. Glede na zapisano je pričakovati, da bodo tisti, ki berejo samo takrat, ko jih v to prisili zunanji dejavnik, po zaključku šolanja iz skupine bralcev prešli v skupino nebralcev. Raziskava *Knjiga in bralci VI* iz leta 2019 (Rupar idr., 2019) je pokazala, da je v Sloveniji kar 49 % ljudi nebralcev, po drugi strani pa je bilo največ bralcev znotraj skupine od 18 do 24 let (68 %). Predhodna raziskava leta 2014 je anketirane razvrščala po drugačnem sistemu in je posebej obravnavala starostno skupino od 15 do 24 let, kjer je bilo 52 % bralcev. Iz navedenega lahko sklepamo, da je delo z mladimi izjemnega pomena.

Želeli bi si, da bi mladim, še preden opustijo branje, v roke prišla duhovita in poučna knjiga *Mihe Kovača Berem, da se poberem* (Kovač, 2020), v kateri je na zelo poljuden način razložil razloge za branje v digitalnih časih.

1. Če znaš dobro brati, vidiš in slišiš več.
2. Če bereš, poznaš več besed, zato lahko razmišljaš o več rečeh.
3. Če daljša besedila bereš s papirja, jih razumeš bolje, kot če jih bereš z zaslona.

4. Če uporabljaš zaslonske tehnologije in bereš knjige, se naučiš misliti na dva različna načina.
5. Če bereš, lažje razumeš druge ljudi.
6. Otroci, ki odraščajo v beročem okolju, so v življenju uspešnejši.
7. Med bralci je več zadovoljnih in ustvarjalnih ljudi kot med nebralci.
8. Branje je napor, a je lahko tudi užitek.
9. Branje v tujem jeziku je okno v svet, od koder vidiš tudi domov.
10. Z branjem knjig se učiš misliti z lastno glavo.

Naloga splošne knjižnice je, da se tej populaciji približa na njej prijazen način, da mladi spoznajo, da knjižnica ni le prostor, kjer knjižničarji hranijo knjige, ampak ponuja številne priložnosti za kakovostno preživljanje prostega časa, kjer se tudi oni lahko družijo, ustvarjajo in na ta način pridobivajo nova znanja ter informacije.

Namen naloge oziroma raziskave je ugotoviti značilnosti generacije dijakov, kdaj, koliko in zakaj berejo, kdaj se odločijo, da obišejo knjižnico, kaj jih v njej najbolj pritegne, kaj bi jih pripeljalo v splošno knjižnico, konkretno v to, ki je predmet raziskave – Mestno knjižnico Grosuplje – Enoto Ivančna Gorica.

Cilji naloge so najprej predstaviti problematiko, raziskati bralne navade dijakov, ugotoviti, katere dejavnosti so ali bi lahko bile uspešne za to skupino uporabnikov, na koncu pa pripraviti predloge za izboljšanje dela z dijaki v Mestni knjižnici Grosuplje – Enoti Ivančna Gorica.

V teoretičnem delu naloge smo pregledali literaturo, ki obravnava skupino mladih, pogledali, kaj o njih pravijo strokovna priporočila, kakšni so trendi razvoja knjižnic, ko govorimo o uporabnikih iz te starostne skupine. Pri raziskavi smo uporabili metodo ankete, ki smo jo opravili konec marca 2023, in intervjuja. Dva intervjuja smo opravili v začetku aprila 2023. Raziskovalni vzorec smo oblikovali tako, da smo zajeli tako dijake, ki prihajajo v našo splošno knjižnico, kot tudi tiste, ki (še) ne, saj smo vanj vključili dijake Srednje šole Josipa Jurčiča Ivančna Gorica, ki kot edina srednja šola na našem območju omogoča redno izobraževanje po gimnazijskem in srednjem strokovnem programu.

Temeljno raziskovalno vprašanje naloge je, kako dijake navdušiti, da bi prihajali v splošno knjižnico in brali knjige za sprostitev. Preverjali smo naslednje hipoteze:

Hipoteza 1: Dekleta preberejo več neobveznih knjig kot fantje in gimnazijci več kot ekonomski tehniki.

Hipoteza 2: Dijaki, ki so se v otroštvu udeleževali dogodkov za otroke v splošni knjižnici, preberejo več neobveznih knjig kot ostali.

Hipoteza 3: Če starši berejo knjige (redno ali občasno), potem je večja verjetnost, da za sprostitev knjige berejo tudi njihovi otroci.

Hipoteza 4: Dijaki bi v splošno knjižnico prišli večkrat, če bi tam organizirali prireditve, ki bi jih zanimali, ali bi celo sami sodelovali kot organizatorji.

Hipoteza 5: Pomemben prostor v splošni knjižnici je čitalnica, kjer se dijaki lahko učijo ali družijo.

Hipoteza 6: V srednješolskem obdobju mladostniki berejo manj kot so v osnovni šoli.

Hipoteza 7: Dijaki se zavedajo pozitivnih učinkov branja.

2 GENERACIJA Z

Znanstvena literatura sicer ni povsem enotna glede terminologije za različne generacije, se je pa uveljavilo, da govori o baby boom generaciji (rojeni med 1946 in 1960), generaciji X (rojeni med letoma 1960 in 1980), generaciji Y (rojeni med 1980 in 1995) in generaciji Z za rojene na prehodu v novo tisočletje in pozneje, torej po letu 1996 (Pintér, 2016, str. 677).

2.1 SPLOŠNE ZNAČILNOSTI

Vsaka od generacij ima svoje karakteristike. Ker nas zanimajo srednješolci, mladi med 15. in 19. letom starosti, se bomo temeljiteje posvetili generaciji Z. To starostno skupino imenujemo tudi generacija Facebooka, kar je morda že nekoliko zastarel izraz, saj vemo, da danes mladi večinoma uporabljajo Instagram, TikTok in Snapchat, pa tudi postmilenijci, digitalni domorodci, generacija I. Zanje je značilno, da ne poznajo življenja brez interneta in socialnih omrežij, so globalno povezljivi ter fleksibilni, strpni do različnih kultur, njihova glavna oblika komunikacije so socialna omrežja, imajo veliko spletnih stikov. So tudi večopravilni, tako lahko denimo hkrati poslušajo glasbo, brskajo po spletu in se pogovarjajo (Emese, 2016, str. 66–67).

Ti mladi so se rodili v dinamično in hitro spreminjajoče se okolje, ki ponuja najbolj razvite strojne in programske rešitve za vsakdanje težave. Tudi zato jih Prensky (2001, str. 1) imenuje digitalni domorodci. Starejši, tudi njihovi starši, so se morali prilagajati razvoju digitalnega

okolja, njim pa je digitalni jezik dobesedno materni jezik (Prensky, 2001, str. 2). To so mladi, za katere sta značilni svoboda in hitrost, pa tudi individualizem ter odvisnost od tehnologije. Če jih primerjamo z generacijo njihovih staršev (generacija X), je med njimi velika razlika v uporabi tehnologije, kajti generacija Z zaznava tehnologijo kot del običajnega življenja in ne kot inovacijo. Zaradi izpostavljenosti številnim dražljajem, je v literaturi najti trditev, da je to nepotrpežljiva generacija, ki zmore le kratkotrajno pozornost. Velja, da je njihova sposobnost opravljanja več stvari hkrati zelo napredna, imeli naj bi najvišjo stopnjo sinhronizacije motoričnih sposobnosti rok, oči in ušes v zgodovini človeštva. Tako imenovani Z-ji imajo radi dejavnosti, ki omogočajo ustvarjalnost. Njihove najbolj izrazite lastnosti so: samozavest, druženje z uporabo interneta, praktičnost, hitrost, interaktivnost, učinkovitost in usmerjenost v rezultate. Domnevajo, da je vse mogoče in zahvaljujoč njihovi opremi zmorejo vse (Berkup, 2014). Tudi avtorica Pečjak (2019, str. 58) ugotavlja, da so »v primerjavi z vrstniki prejšnjih generacij, polnejši zaupanja vase, bolj narcisistični in egocentrično usmerjeni samo v zadovoljevanje lastnih potreb«.

Kot je bilo že izpostavljeno, ima pri tej generaciji internet pomembno vlogo, prav tako digitalna tehnologija. Njihovi interesi so raznoliki, saj nanje vpliva ogromna količina impulzov od dneva, ko so se rodili (Turner, 2015). Najbolj jih pritegnejo znanstvene, med njimi izstopajo tehnološke teme, in jih tudi namensko iščejo. Pridobivanje znanja na zabaven način je v njihovem primeru še posebej pomembno (Demers, 2005, str. 143), ob tem pa ne gre pozabiti, da mladi dajejo prednost hkratni interakciji in hitro uporabnemu znanju (Pintér, 2016). Tako raziskave kažejo, da je izobraževanje generacije Z uspešnejše, če se daje prednosti projektnemu delu, gradi na posameznikovi ustvarjalnosti, samokritičnosti in inovativnosti (Anderson, 2011, str. 126).

2.2 BRANJE ZA UŽITEK

Ko govorimo o branju, je dobro vedeti, da je branje za užitek, torej neobvezno, tisto, ki bo v največji meri zagotovilo vseživljenjskega bralca. Grilc (2017) ugotavlja, da so pri skupini mladih od zadnje triade osnovne šole do celotne srednje šole opazne velike spremembe, kot so izrazit padec obiskovanja kulturnih prireditev in rednega ukvarjanja s športom, prav tako se zgodi, da dobri bralci knjig izgubijo interes za branje, številke za omenjene dejavnosti se v tem obdobju močno obrnejo navzdol (Grilc, 2017, str. 50). Njegova primerjalna študija slovenskih in francoskih mladostnikov kaže, da so slovenski najstniki, stari od 17 do 18 let, v zadnjih treh mesecih v povprečju prebrali 2,6 knjige, od tega 1,5 za potrebe šolanja, njihovi francoski

vrstniki, v raziskavo so zajeli mlade od 16 in 19 let, pa 3,7, od tega za potrebe šolanja 1,6. Vsak dan je bralo 5 % slovenskih mladostnikov, v Franciji pa je odstotek bistveno višji, vsak dan je bralo 17 % mladostnikov. Da je branje knjig zelo pomembno za njihov osebni in profesionalni razvoj, je odgovorilo 40 % mladih Slovencev v raziskavi in kar 70 % Francozov (Grilc, 2017, str. 60). Grilc je prišel do ugotovitve, da je bistvena razlika v tem, da Francozi v branju vidijo način, kako prihajati do znanja, informacij, kako raziskovati in kako se tudi zabavati. Meni, da dokler branje iz lastnega interesa pri slovenskih otrocih in mladostnikih ne bo nadvladalo obveznega branja (branja za šolo), bo slovenska bralna kultura pri tej ciljni skupini nazadovala (Grilc, 2017, str. 62).

Ponovno velja omeniti raziskavo Knjiga in bralci VI (Rupar idr., 2019), ki med najpomembnejšimi dejavniki, ki vplivajo na to, da anketiranci berejo, navajajo starše, domače okolje, šolo, obšolske dejavnosti, sledijo prijatelji in znanci. Knjige so anketirani največkrat dobili v knjižnici. Miha Kovač je v Knjigi in bralci VI (Rupar idr., 2019) navedel zanimivo primerjavo slovenskih in norveških bralnih navad, ki je pokazala, da je bilo v Sloveniji leta 2019 kar 49 % ljudi nebralcev, na Norveškem pa je ta odstotek bistveno nižji – 12 %. Povprečen Norvežan je prebral 15,5 knjig na leto, povprečen Slovenec 10. Razlike se kažejo že pri branju otrokom: na Norveškem otrokom dnevno bere 57 % staršev, v Sloveniji zgolj 12 %, na Norveškem otrokom doma pogosto berejo v 76 % družin, v Sloveniji pa v 29 % družin. Ker je družinska socializacija ključna pri razvoju bralnih navad, bi lahko rekli, da je to lahko glavni razlog za razlike med slovenskimi in norveškimi bralnimi navadami odraslih (Sikora idr., 2019).

Na posledice sodobnega načina življenja opozarjajo v šolah, saj si je celotna generacija prislužila diagnozo, da se ne zmore osredotočiti na pisno besedilo. Številni učitelji in drugi strokovnjaki trdijo, da je nerealistično, če ne nemogoče, od današnjih digitalnih domorodcev pričakovati, da bodo brali knjige, za pomanjkljivo pozornost pa naj bi bile krive digitalne tehnologije (Furedi, 2017, str. 21). Kot se rado zgodi, ko v družbo vstopi nekaj novega, so se tudi ob začetku množične uporabe interneta pojavile izjave, da so elektronski mediji in spremembe, ki so jih le-ti prinesli, družbo potisnili v območje neznanja (Birkets, 1994, str. 21). Kljub temu, da je internet prinesel ogromno sprememb, pa ne bi bilo pošteno, če bi rekli, da je neposredno odgovoren za odtujevanje družbe od njene kulturne dediščine ali za probleme, povezane s krizo pismenosti, kajti razprave o krizi pismenosti trajajo še od časov pred pojavom interneta (Furedi, 2017, str. 237). Podobno mnenje deli tudi Nancy Newman, ki je v knjigi

Vzgajanje strastnih bralcev (2017) zapisala, da sodobna tehnologija ni ovira, da ne bi mogli vzgojiti strastnega bralca. »Celo najsodobnejše, najbolj frajerske novotarije so samo naprave – in kot vse druge naprave so lahko koristne ali škodljive, odvisno od uporabe« (Newman, 2017, str. 163). Internet je postal del družbe na vseh področjih, pripeljal je številne spremembe in na sodobnih generacijah je, da se naučijo konstruktivno živeti z njim, da izkoristijo, kar je z njim prišlo dobrega, in čim bolj zmanjšajo škodljive vplive, pri čemer je izobraževanje ključnega pomena.

3 KNJIŽNICE

Knjižnica je nosilka programa javne službe in njen glavni element so ljudje. Je najpomembnejša sistemsko vzpostavljena institucija, ki krepi ustvarjalnost, razmišljanje, osebno rast, vseživljenjsko učenje, prost dostop do preverjenih informacij, in ima največ razpoložljivih sredstev za trening branja (Vilar idr., 2017, str. 13). Splošne knjižnice pri razvoju bralne pismenosti in bralne kulture niso same. »Delujejo bolj kot kontekstualni dejavnik, ki lahko ozavešča, motivira, usposablja in zagotavlja možnosti. Splošna knjižnica je oziroma mora biti proaktivni igralec (deležnik), ki lahko pomembno prispeva k razvoju bralne in informacijske pismenosti ter bralne kulture v lokalnem okolju« (Vilar idr., 2017, str. 23). Poleg tega so splošne knjižnice tudi kulturne ustanove, ki imajo pomembno vlogo pri oblikovanju kulturnega življenja lokalne skupnosti (Jager, 2008, str. 170).

Če pogledamo dejavnosti knjižnic, potem je videti potrebo po promociji branja v vseh oblikah, pa tudi pridobivanje tistih, ki še niso uporabniki, in usmerjenost na brezposelne, ranljive skupine, starše predšolskih otrok ter mladostnike. Pri načrtovanju in izvajanju dejavnosti bi morale knjižnice spodbujati aktiven prispevek uporabnikov (Vilar idr. 2017, str. 108). Tudi če pogledamo v zgodovino, so bile knjižnice od nekdanj center dogajanja, kjer se je razvijala intelektualna družba; ta vanje ni prihajala samo po knjige in zaradi branja, pač pa tudi zaradi družabnih srečanj in predstav (Vogrinčič Čepič, 2017, str. 61).

Sodobna knjižnica mora biti usmerjena k uporabniku in oblikovana kot prostor navdiha (branje, razmišljanje, različni mediji, lastna ustvarjalnost, igra), kot prostor učenja (neformalno izobraževanje, priložnostno učenje, samostojno učenje, svetovanje, pomoč, informiranje o možnosti dostopa do znanja) ter kot prostor srečevanj in druženj (okrogle mize, predavanja,

diskusije, delavnice, razstave, koncerti) (Slovenske splošne knjižnice za prihodnost, 2012, str. 16).

Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice za obdobje 2018–2028 (2019) določajo tudi knjižnične vloge v družbi. Vloge določajo področja, na katerih lahko splošna knjižnica pripomore k uresničevanju ciljev posameznika in družbe. Priporočila knjižničnih vlog izhajajo iz opisa nalog splošnih knjižnic, ki jih določa Zakon o knjižničarstvu (Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1), 2001). Te vloge so: razvoj predbralne pismenosti, razvoj bralne kulture in bralne pismenosti otrok, mladostnikov in odraslih, pridobivanje znanja, informacijsko in računalniško opismenjevanje uporabnikov ter obiskovalcev, vključevanje v družbo, skrb za domoznansko dejavnost, postati informacijsko središče lokalne skupnosti, spremljati aktualno dogajanje v družbi in spodbujati povezovanje in sodelovanje v lokalni skupnosti.

3.1 PRIREDITVE ZA MLADE V KNJIŽNICAH

Otroci in mladi so deležni posebne pozornosti tudi v strokovnih bibliotekarskih dokumentih. Tako IFLA v smernicah za knjižnične storitve za otroke, stare med 0 in 18 let, pravi, da je poslanstvo mladinske knjižnice informacijsko, učno in kulturno središče, ki pridobiva in zagotavlja pomemben dostop do informacij, programov in storitev, ki so prilagojene različnim starostim in sposobnostim. Namen teh knjižnic je zagotavljanje virov in storitev v raznolikih medijih za potrebe izobraževanja, informiranja in osebnega razvoja otrok vseh starosti in sposobnosti, pri čemer navaja, da to vključuje tudi rekreacijo in prosti čas ter skrb za zdravje in dobro počutje otrok (IFLA smernice za knjižnične storitve za otroke, stare med 0 in 18 let, 2018). Prav tako IFLA med cilji knjižničnih storitev za mlade odrasle, gre za skupino med otroštvom in odraslostjo (v splošnem med 12. in 18. letom, lahko pa glede na kulturno okolje prilagodimo razpon) navaja, da bi morale storitve spodbujati pismenost, vseživljenjsko učenje, informacijsko pismenost in branje za užitek oziroma pristočasno branje. V tem dokumentu tudi piše, da knjižnica mladim zagotavlja možnost, da sodelujejo pri načrtovanju in izvajanju knjižničnih programov ter storitev, prav tako ustvarja prostor samo za mlade odrasle, ki je privlačen in odraža njihov življenjski slog. IFLA priporoča: knjižne pogovore, kulturne dogodke, povezane z glasbo in umetnostjo, ob tem pa omeni povezovanje z zunanjimi ustanovami, še posebej šolami (IFLA smernice za knjižnične storitve za mladostnike, 2022).

Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (za obdobje 2018–2028) (2019) pri knjižničnih vlogah posebej obravnavajo bralno kulturo in bralno pismenost mladostnikov, saj je naloga splošne knjižnice spodbujanje branja, promocija pozitivnega odnosa do branja, razvoj bralnih interesov, bralne pismenosti, izmenjava bralne izkušnje, spodbujanje kritičnega mišljenja, vključevanje v sodobne kulturne tokove, spodbujanje razvoja posameznikovih interesov in identitete, ustvarjalnosti v različnih oblikah, razvoj in spodbujanje avdiovizualne kulture, spodbujanje medkulturnega dialoga. Ta dokument med drugim navaja, da knjižnica vključuje mladostnike tudi v načrtovanje dejavnosti, in to od izbora gradiva do oblikovanja prostorov in organizacije prireditvev.

V slovenskem prostoru so se obravnave skupine mladih še posebej sistematično lotili v Mestni knjižnici Ljubljana, kjer so napisali Smernice za mlade v MKL (2016), v katerih so opredelili tako nakup primerne gradiva kot tudi dejavnosti, pri čemer so še posebej izpostavili, da morajo pri načrtovanju slednjih sodelovati mladi. Tako naj bi za mlade izvajali promocijo knjižničnega gradiva in branja, informiranje, delavnice in prireditve: koncerte, predavanja (potopisna, literarna, strokovna), pa tudi družabne večere, literarna srečanja, srečanja in pogovore z ustvarjalci, turnirje, na koncu pa še nekonvencionalne prireditve, kot so odprti oder, dogodke na prostem, multimedijske dogodke.

Knjižničarji se morajo zavedati, da bodo lahko uspešni le v primeru, če bodo posameznike obravnavali kot razmišljujoče in sodelovanja zmožne sodelavce pri oblikovanju in izvajanju programa, pri čemer bodo spoštovali njihove potrebe (Novljan, 2001). S prireditvami za mlade knjižnice motivirajo ciljno publiko za uporabo knjižničnega gradiva, storitev in prostora.

3.2 MESTNA KNJIŽNICA GROSUPLJE – ENOTA IVANČNA GORICA IN MLADI

Mestna knjižnica Grosuplje je javni zavod, ki so ga za izvajanje knjižnične dejavnosti na podlagi Zakona o lokalni samoupravi in Zakona o knjižničarstvu ustanovile občine Ivančna Gorica, Grosuplje in Dobropolje (Odlok o ustanovitvi Mestne knjižnice Grosuplje, 2004). Z Odlokom o ustanovitvi javnega zavoda Knjižnica Grosuplje (1997) je knjižnica v Ivančni Gorici postala enota javnega zavoda Knjižnica Grosuplje. Poslovati je začela novembra 1998, ohranila pa je tudi izposojevališča v Stični, Šentvidu pri Stični, Višnji Gori in na Krki. Enota Ivančna Gorica knjižnično dejavnost izvaja na območju občine Ivančna Gorica, ki je imela 1. januarja 2022 17.599 prebivalcev, aktivnih članov je bilo 4.559, kar pomeni 26 % vseh občanov

(Mestna knjižnica Grosuplje, b. d. a). Če pogledamo zgolj populacijo dijakov, ugotovimo, da jih je v občini okoli 700 (Statistični urad Republike Slovenije, b. d.), od teh jih je bilo v letu 2022 aktivnih članov Mestne knjižnice Grosuplje – Enote Ivančna Gorica 424, to je 60 %. Ob tem velja omeniti, da v to knjižnico prihajajo tudi dijaki iz drugih občin (Šmartno pri Litiji, Trebnje, Žužemberk). Čeprav raziskava obravnava skupino dijakov, niso nepomembni predšolski in osnovnošolski programi knjižne in knjižnične vzgoje, ki so jih deležni otroci iz občine. Za najmlajše v predšolskem obdobju namreč ivanška knjižnica vsako leto izvaja bibliopedagoške ure za vse skupine v vrtcih (v javnem in v zasebnih), osnovnošolci vseh treh šol (Osnovna šola Stična, Osnovna šola Ferda Vesela Šentvid pri Stični in Osnovna šola Zagradec) pa so vključeni v dva projekta: v drugem razredu v projekt Zeleni bralec (dve srečanja v šolskem letu) in v sedmem v projekt Rastem s knjigo (eno srečanje). To pomeni, da je posameznik, ki so ga starši v vrtec vključili pri enem letu starosti, do konca osnovne šole deležen osmih srečanj s knjižničarji, ki izvajajo bibliopedagoško dejavnost.

Mestna knjižnica Grosuplje – Enota Ivančna Gorica za dijake izvaja več programov, večina od njih poteka v sodelovanju s Srednjo šolo Josipa Jurčiča Ivančna Gorica, kjer se izobražujejo gimnazijci in ekonomski tehniki. Dijaki so vključeni v projekt Rastem s knjigo, v šolskem letu 2021/2022 je zaživel sodelovanje v obliki bralnega kluba, vsako pomlad so povabljeni na delavnice z naslovom Esej na maturi, leta 2019 pa so se dijaki te šole, pa tudi drugi (dijaki in študenti) vključili v evropski projekt Srečava se v knjižnici (Mestna knjižnica Grosuplje, b. d. b), ki se je iztekel konec aprila 2022.

V slednjem so dijaki sodelovali pri organizaciji literarnih dogodkov, razstav in glasbeno-poetskih srečanj, nekateri od njih so razstavljali tudi svoje fotografije in ilustracije. Namen tega projekta je bil mlade izobraziti za pripravo, vodenje in analizo dogodkov, hkrati pa pomagati, da gradijo pozitiven odnos do branja in knjižnico dojemajo kot prijeten prostor za druženje, ustvarjanje, medgeneracijsko sodelovanje.

V okviru projekta je bilo izvedenih 18 prireditev, 10 razstav, 4 literarni večeri in 4 glasbeno-poetski dogodki. Ker je večina projekta potekala v času, ko so veljali strogi ukrepi zaradi zaježitve epidemije koronavirusa, je bila nujna prilagoditev glede števila udeležencev (razdalja med udeleženci), pa tudi glede načina izvajanja prireditev (4 dogodki so bili izvedeni v spletni obliki, knjižnica jih je v sodelovanju z lokalno televizijo Vaš kanal posnela, posnetke pa je objavila omenjena televizija in potem še knjižnica na spletni strani). V sklopu projekta se je za

izvajanje dogodkov usposobilo 31 mladih, ki so se udeležili predavanj na temo organizacije prireditev in moderiranja.

4 RAZISKAVA

Da bi tematiko lahko raziskali z različnih zornih kotov, smo se odločili, da informacije dobimo tako od samih dijakov kot tudi od tistih, ki se z njimi srečujejo v splošni in šolski knjižnici. Uporabili smo dve raziskovalni metodi: anketo in intervju.

4.1 RAZISKOVALNE METODE

Avtorica Ambrožič (2005, str. 24–38) pravi, da je v širšem smislu anketa vsako zbiranje podatkov s spraševanjem, v ožjem pa je to pisno zbiranje podatkov o stališčih in mišljenjih na reprezentativnem vzorcu anketirancev s pomočjo vprašalnika. Glede na to, koliko svobode ima tisti, ki izpolnjuje anketni vprašalnik, ločimo odprta (odgovorov se ne omejuje), polodprta (anketirancu omogočajo prost odgovor ali izbor iz nabora predvidenih) in zaprta vprašanja (poleg vprašanj so ponujeni odgovori). V anketni vprašalnik smo vključili vse vrste vprašanj. Večina (11) jih je bilo zaprtega tipa, eno je bilo kombinirano, dve vprašanji sta bili odprtega tipa.

Intervju, ki ga uporabljamo v raziskovalne namene, je načrten, organiziran in neposreden, pa tudi ciljno usmerjen pogovor med dvema osebama, pri čemer je intervjuvar, to je tisti, ki sprašuje, usmerjen k vnaprej določenemu raziskovalnemu namenu, intervjuvanec (kdor odgovarja, udeleženec v raziskavi) pa njegov cilj izpolnjuje oziroma dopolnjuje z odgovarjanjem na njegova vprašanja (Krmac in Cencič, 2022, str. 59). Poznamo več vrst intervjujev; glede na strukturiranost govorimo o strukturiranem, ko vsi intervjuvanci odgovarjajo na enaka vprašanja, lahko se omeji tudi nabor odgovorov, polstrukturiranem, ko intervjuvar zastavlja vnaprej pripravljena vprašanja in po potrebi dodaja nova, in nestrukturiranem, ko intervjuvar sledi pripovedovanju intervjuvanca in spontano oblikuje ter postavlja vprašanja na podlagi sogovornikovih razmišljanj in odgovorov (Krmac in Cencič, 2022, str. 61–64). Za raziskavo smo uporabili dva polstrukturirana intervjuja.

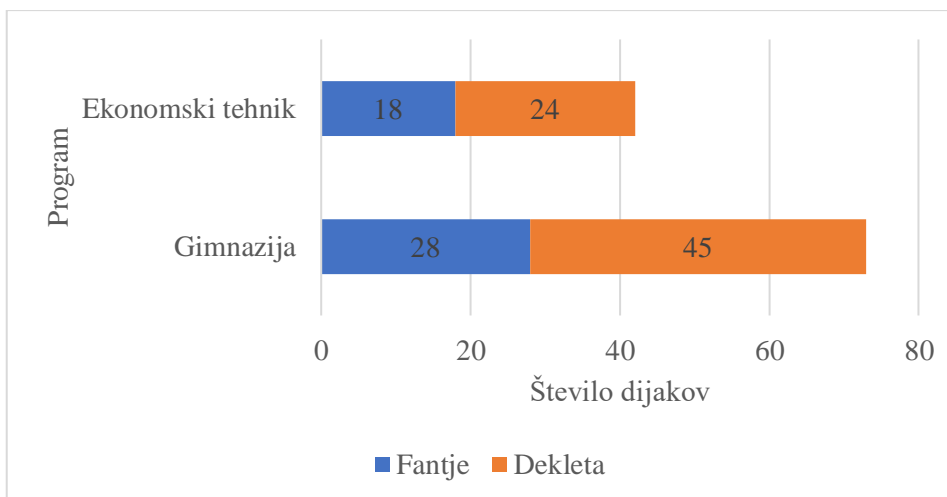
5 REZULTATI RAZISKAVE

5.1 REZULTATI ANKETE

V anketo smo vključili dijake Srednje šole Josipa Jurčiča Ivančna Gorica, kjer imajo v šolskem letu 2022/2023 11 oddelkov programa gimnazija in 5 oddelkov programa ekonomski tehniki, skupno je bilo na tej šoli v začetku šolskega leta 407 dijakov. Večina dijakov te šole prihaja iz občine Ivančna Gorica (183) in občine Grosuplje (129) (Srednja šola Josipa Jurčiča Ivančna Gorica, 2022). Ta podatek je pomemben, ker je Mestna knjižnica Grosuplje osrednja knjižnica za območje občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje, z enotno člansko izkaznico si je knjižnično gradivo možno izposojati v vseh treh enotah. Dijaki Srednje šole Josipa Jurčiča so v naši knjižnici v prvem letniku vključeni v projekt Rastem s knjigo, sicer jih večkrat povabimo k sodelovanju, ko organiziramo prireditve, primerne za to starostno skupino. Lahko bi se odločili za spletno obliko ankete, a smo se raje za papirnato, saj smo si tako zagotovili več odgovorov, kajti pri spletnih anketah nam izkušnje kažejo, da marsikdo obljubi sodelovanje, na koncu pa vprašalnika ne izpolni. Šolski knjižničarki smo na omenjeni šoli 27. marca 2023 dostavili anketne vprašalnike in se dogovorili, da jih v istem tednu razdeli dijakom v štirih oddelkih, dveh gimnazijskih in dveh ekonomskih. Vedeli smo, da je obdobje raziskave glede na ocenjevalni ritem srednjih šol morda manj ugodno, saj imajo dijaki v pomladnem času veliko šolskih obveznosti.

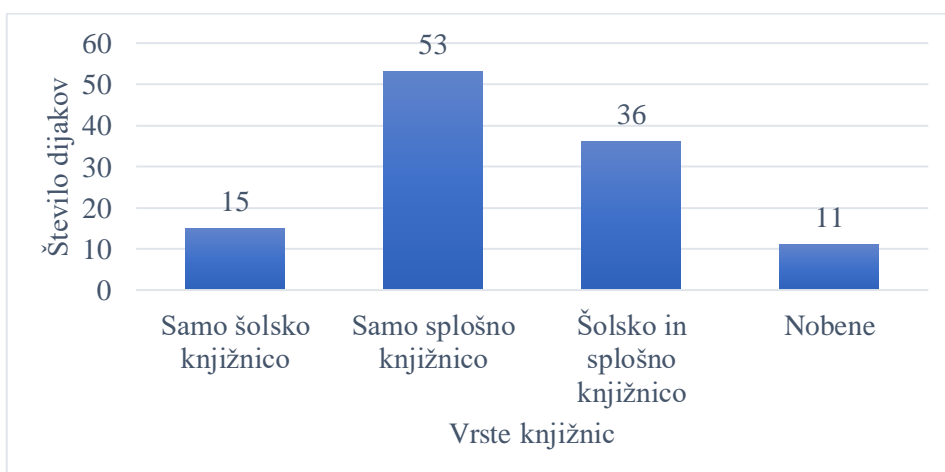
Tak vzorec smo si izbrali, da bi si zagotovili odgovore vsaj četrtnine dijakov te šole, ki se izobražujejo v gimnazijskem in srednjem strokovnem programu, saj smo domnevali, da se bodo rezultati med programoma razlikovali.

Anketo bi lahko opravili tudi v knjižnici, vendar bi se zaradi tega odpovedali odgovorom tistih, ki še niso naši člani oziroma uporabniki, kar pa je za našo raziskavo zelo pomembno. Zbrane anketne vprašalnike smo zaradi lažje obdelave podatkov vnesli v aplikacijo 1KA.

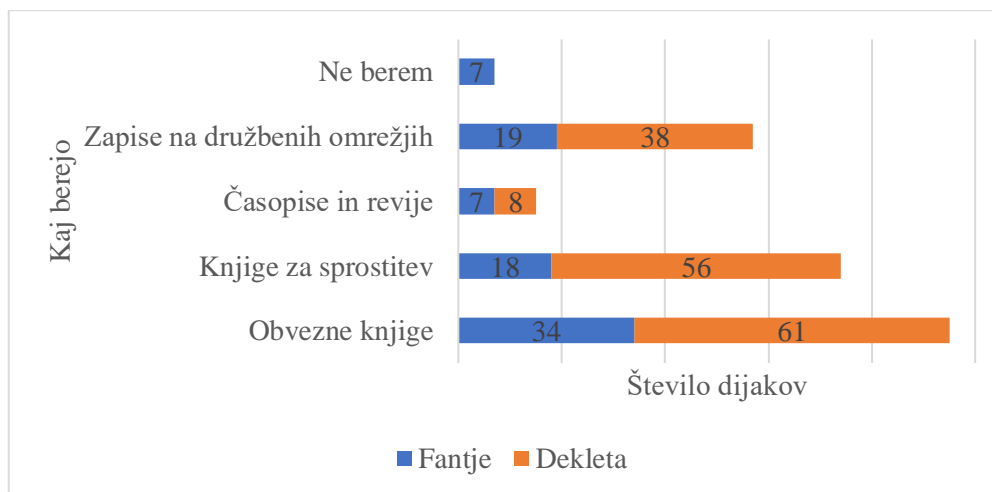
Slika 1: Število dijakov glede na spol in program izobraževanja (n = 115)

Analizirali smo 115 vprašalnikov, odgovarjalo je 69 deklet in 46 fantov, starih od 15 do 19 let. Ankete je izpolnilo 73 gimnazijcev in 42 ekonomskih tehnikov.

Slika 2: Katere knjižnice obiskujejo dijaki (n = 115)

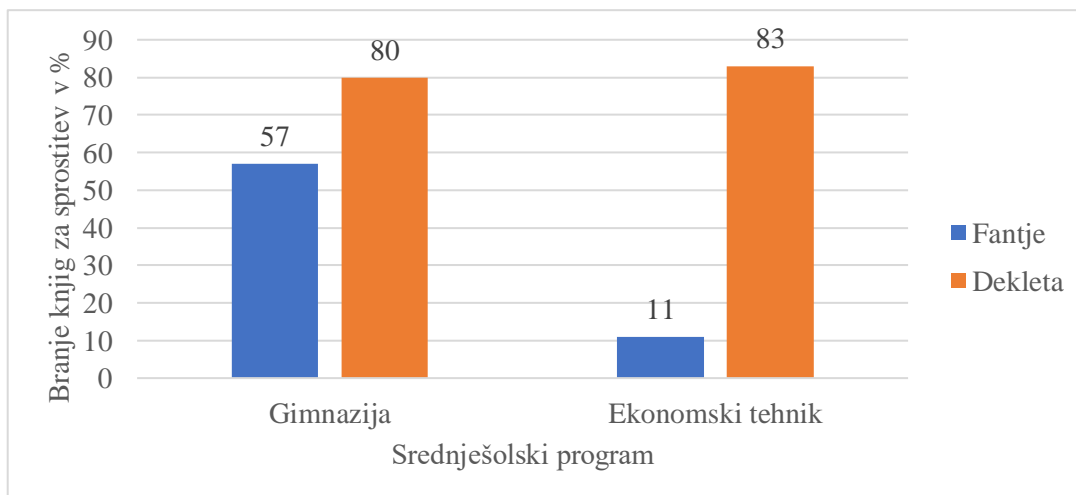
Ugotovili smo, da samo šolsko knjižnico obiskuje 15 dijakov (13 %), samo splošno knjižnico 53 (46 %), v šolsko in splošno knjižnico jih hodi 36 (31 %), 11 dijakov je obkrožilo odgovor, da ne obiskujejo nobene knjižnice (10 %).

Slika 3: Kaj berejo dijaki (n = 115)

Ker nas je zanimalo, kaj berejo dijaki, smo v anketni vprašalnik umestili tudi to vprašanje. Knjige, ki so obvezne za branje, prebere 95 dijakov (83 %), za sprostitev bere 74 dijakov (64 %), 15 (13 %) jih bere časopise in revije, polovica jih prebira zapise na družbenih omrežjih, 7 pa jih je odgovorilo, da sploh ne berejo (6 %).

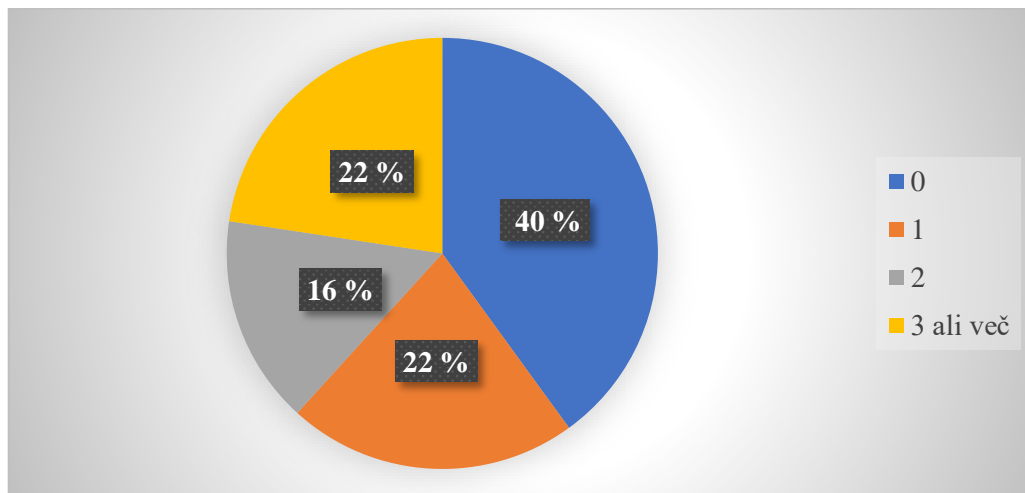
Pri tem vprašanju se je izkazalo, da za sprostitev bere večji delež deklet, saj jih je to možnost obkrožilo 56, to pomeni, da za sprostitev od vseh deklet, ki so izpolnila anketo, bere 81 %, pri fantih pa je ta odstotek precej nižji, le 39 %.

Slika 4: Odstotek dijakov, ki bere knjige za sprostitev (n = 115)

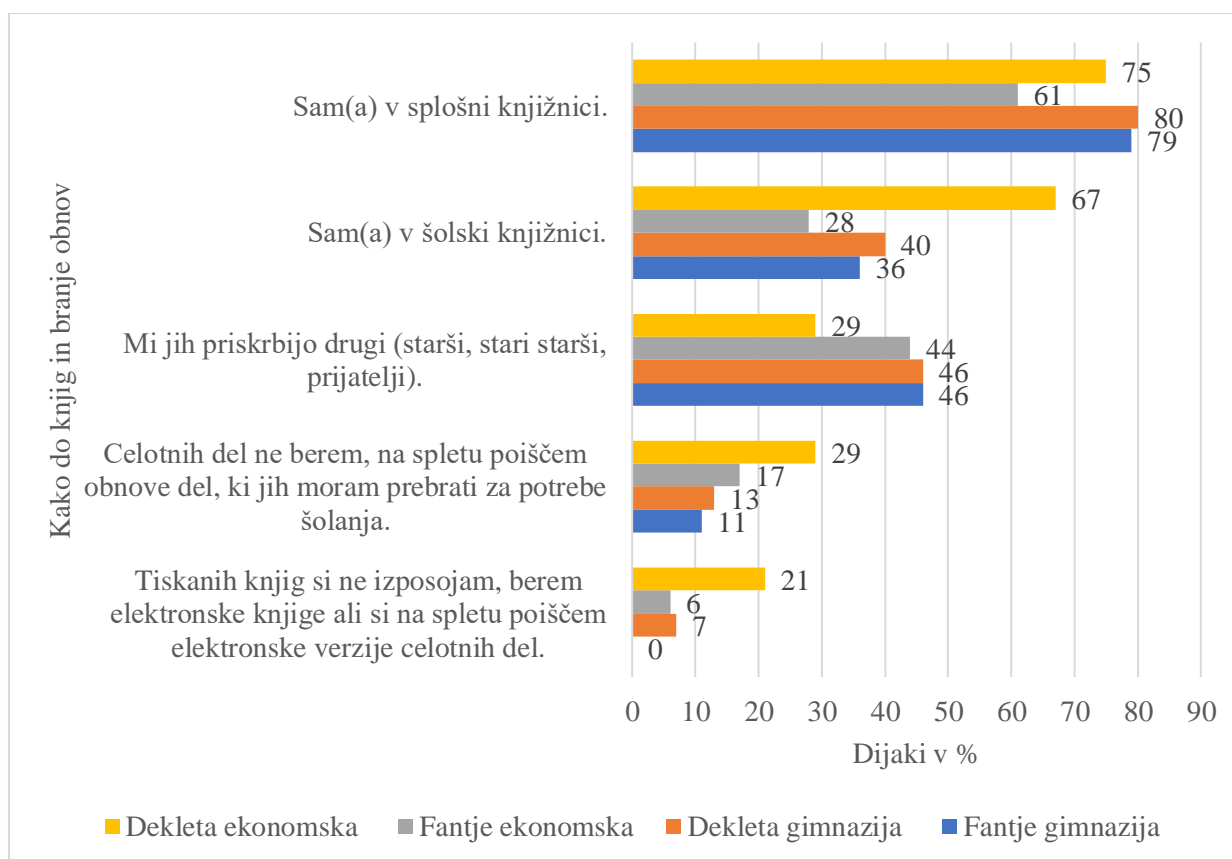
Primerjava izobraževalnega programa in spola je pokazala, da knjige za sprostitev bere večji odstotek deklet v programu ekonomski tehnik (83 %) kot v programu gimnazija (80 %). Fantje

na gimnaziji v 57 % berejo knjige za sprostitev, tisti, ki se šolajo po programu ekonomski tehnik, pa le v 11 %.

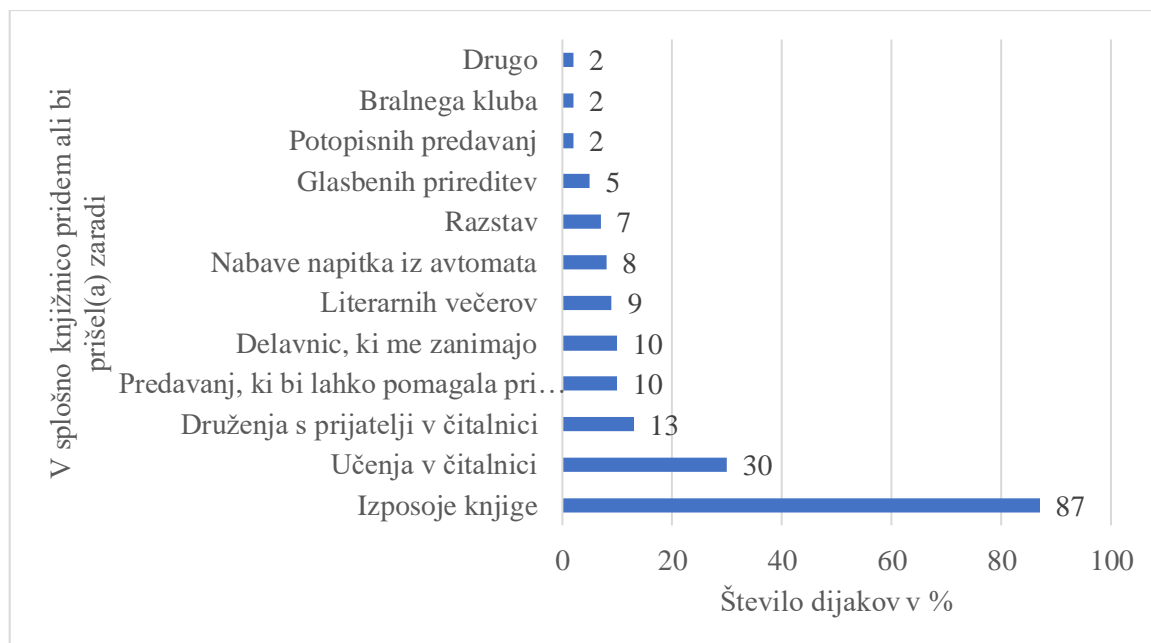
Slika 5: Število neobveznih knjig, prebranih v zadnjih treh mesecih (n = 115)

Eno od vprašanj je bilo, koliko neobveznih knjig so prebrali v zadnjih treh mesecih. 46 dijakov, to je 40 %, jih ni prebralo nobene, 25 dijakov je prebralo eno knjigo (22 %), 18 jih je prebralo dve knjigi (16 %), tri ali več pa 26 dijakov (skoraj 23 %). Med tistimi, ki niso prebrali nobene knjige, je bilo 19 deklet (41 %), med tistimi, ki so prebrali tri ali več knjig, pa je bilo deklet 19 (73 %). V povprečju so vsi anketirani dijaki prebrali 1,9 neobvezne knjige, torej za sprostitev. Eden od dijakov je na anketni vprašalnik pri tem vprašanju pripisal, da se pripravlja na maturo in nima časa za neobvezno branje. Dekleta na gimnaziji in ekonomski šoli so v zadnjih treh mesecih v povprečju prebrala 2 neobvezni knjigi, fantje na gimnaziji 2,6 knjige, fantje na srednji ekonomski šoli pa 0,3 knjige.

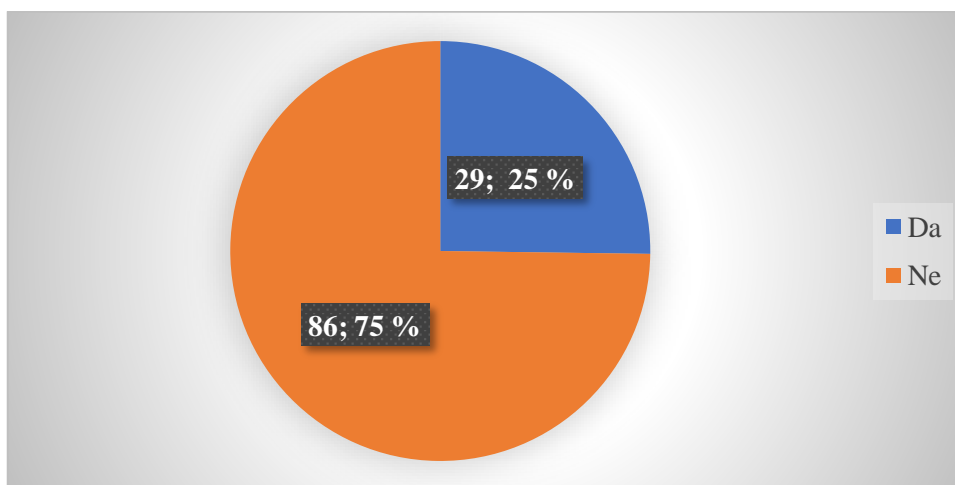
Slika 6: Kako pridejo do knjig in branje obnov obveznih knjig (n = 115)

Zanimalo nas je tudi, kje dijaki dobijo knjige, ki jih morajo prebrati, in pri tem vprašanju poskušali izvedeti še to, kakšen delež dijakov se redno ali občasno odloči, da celotnega dela, ki bi ga morali prebrati za potrebe šolanja, ne preberejo, ampak na spletu poiščejo samo obnovo. Dijakom smo pri tem vprašanju ponudili možnost, da izberejo več odgovorov. Anketa je pokazala, da si 76 % anketiranih dijakov knjige izposoja v splošni knjižnici, 43 % pa v šolski knjižnici, 42 % knjige priskrbijo drugi, 17 % anketiranih je odgovorilo, da prebere samo obnove del (ne nujno vedno, a so to že storili), pri tej možnosti je delež gimnazijcev nekoliko nižji (12 %), 8 % pa bere elektronske knjige ali na spletu poišče celotna dela. Podrobnejša analiza odgovorov je razvidna na Sliki 6.

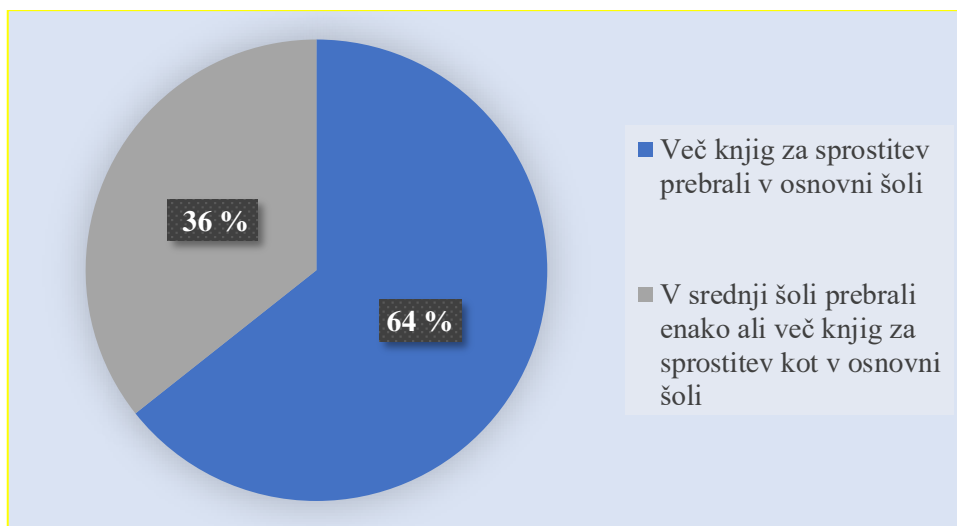
Slika 7: Zakaj dijaki pridejo ali bi prišli v splošno knjižnico (n = 115)

Osmo vprašanje je bilo namenjeno temu, da izvemo, zakaj dijaki pridejo ali bi prišli v splošno knjižnico (tukaj so vključeni tudi neuporabniki), možnih je bilo več odgovorov. Večina pride ali bi prišla v knjižnico samo zaradi izposoje knjige (87 %), učenje in druženje v čitalnici je izbralo 43 % vprašanih, zaradi predavanj, ki bi jim pomagala pri maturi, bi prišlo 10 % dijakov, prav tako bi jih 10 % prišlo na delavnice, ki bi jih zanimale, 8 % prepiča avtomat za tople napitke, zaradi literarnih večerov, razstav, glasbenih prireditev, potopisnih predavanj in bralnega kluba bi v knjižnico prišlo od 2 do 9 % dijakov, kar v številkah pomeni od 2 do 10 dijakov. Dva sta izbrala možnost drugo, eden je napisal, da pride v knjižnico, da bere (tega bi lahko šteli med uporabnike čitalnice), eden pa, da v knjižnico pride, ko šola organizira kulturni dan.

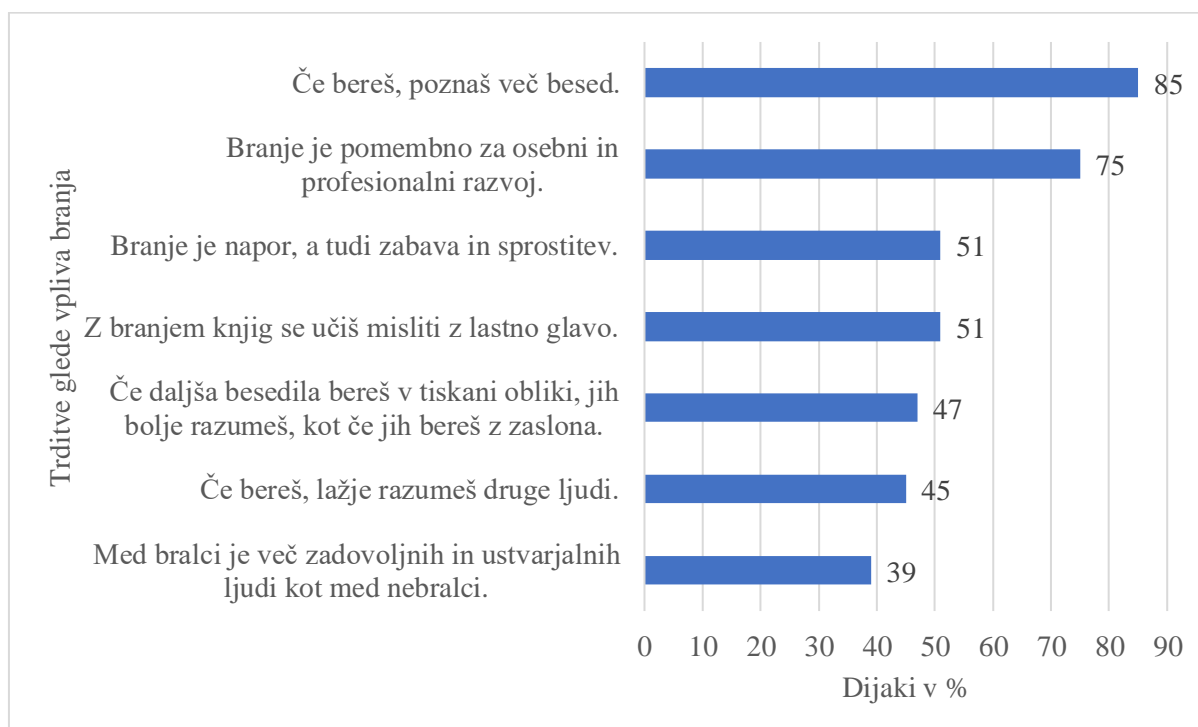
Slika 8: Pripravljenost za sodelovanje pri organizaciji dogodkov (n = 115)

Četrtnina vprašanih (29 dijakov) bi želela sodelovati pri organizaciji dogodkov za mlade v splošni knjižnici. Ko smo to skupino podrobneje analizirali, smo ugotovili, da so dekleta bistveno bolj zainteresirana, to možnost je izbralo 25 deklet, od teh jih 20 obiskuje gimnazijski program.

Slika 9: Primerjava branja knjig za sprostitev v osnovni in srednji šoli (n = 115)

Na vprašanje, ali so v osnovni šoli prebrali več neobveznih knjig kot jih v srednji, je pritrdilno odgovorilo 64 % dijakov.

Slika 10: Vpliv branja (n = 115)

Zadnje vprašanje v anketi je bilo namenjeno preverjanju poznavanja pozitivnih učinkov branja, zato smo nanizali sedem trditev. Lahko so jih obkrožili več, navodilo je bilo, naj obkrožijo tisto oziroma tiste, za katere menijo, da držijo. Dijaki so največkrat obkrožili trditev »Če bereš, poznaš več besed« (85 %), na drugo mesto se je uvrstila trditev »Branje je pomembno za osebni in profesionalni razvoj« (75 %). Z bistveno nižjim odstotkom od prvih dveh sta se na tretje mesto uvrstili trditvi »Branje je napor, a tudi zabava in sprostitvev« in »Z branjem knjig se učiš misliti z lastno glavo« (51 %), sledijo trditve »Če daljša besedila bereš v tiskani obliki, jih bolje razumeš, kot če jih bereš z zaslona« (47 %), »Če bereš, lažje razumeš druge ljudi« (45 %), »Med bralci je več zadovoljnih in ustvarjalnih ljudi kot med nebralci« (39 %).

Preglednica 1: Vpliv družinskih dejavnikov na branje knjig, obisk in izposajo v splošni knjižnici ter pripravljenost za sodelovanje pri organizaciji dogodkov za mlade v splošni knjižnici

	Obvezne knjige v %	Knjige za sprostitvev v %	Prebrane neobvezne knjige v zadnjih 3 mesecih (število)	Obiskujejo splošno knjižnico v %	Sami si izposojajo knjige v splošni knjižnici v %	Sodelovali bi pri organizaciji dogodkov za mlade v %
Vsi anketirani	83	64	1,9	77	76	25
Hodili na dejavnosti v splošno knjižnico	82	67	2	78	78	33
Redno so jim brali pravljice	90	65	2	83	85	30
Občasno so jim brali pravljice	78	59	1,2	75	69	13
Domači berejo redno	85	66	2	78	76	29

Domači berejo občasno	84	67	1,6	81	79	22
Hodili na dejavnosti, redno brali pravljice, redno berejo domači	87	80	2,1	87	93	47

V anketni vprašalnik smo vprašanja, ki so se nanašala na obiskovanje dejavnosti za otroke v splošni knjižnici v otroštvu, branje pravljic in branje njihovih domačih, vključili predvsem zato, da bi ugotovili, kako ti dejavniki vplivajo na branje dijakov. V anketi je sodelovalo 49 dijakov, ki so se v otroštvu udeleževali prireditev za otroke v splošni knjižnici. Iz njihovih odgovorov lahko ugotovimo, da 4 od njih ne berejo (8 %), knjige za sprostitev jih bere 67 %, knjige za obvezno branje pa 82 %, v zadnjih 3 mesecih so v povprečju prebrali 2 neobvezni knjigi.

Večina anketiranih dijakov prihaja iz družin, kjer njihovi domači berejo redno ali občasno, tako jih je odgovorilo 91 %, da preberejo vsaj eno knjigo na mesec, je odgovorilo 36 % dijakov (41), da preberejo vsaj eno na leto, pa 55 % dijakov (63). V družinah, kjer ostali družinski člani preberejo vsaj eno knjigo na mesec, dijaki v 85 % preberejo knjige za obvezno branje, 66 % jih bere za sprostitev, 2 pa sploh ne bereta. V zadnjih 3 mesecih so v povprečju prebrali 2 knjigi. Podobne rezultate smo dobili, ko smo k tem priključili še tiste, ki so obkrožili odgovor, da njihovi domači preberejo vsaj eno knjigo na leto; večja razlika je bila edino pri številu prebranih neobveznih knjig, ti so jih v povprečju prebrali 1,6.

Dijaki, ki so bili v otroštvu deležni branja pravljic (redno ali občasno), takih je bilo 92, v 86 % prebere knjige za obvezno branje, knjige za sprostitev 63 %, ne bere pa 7 % teh dijakov. Ko smo to skupino podrobneje razdelili in izpostavili tiste, ki so jim pravljice brali večkrat na teden, je močno poskočil odstotek tistih, ki berejo obvezne knjige (90 %), pri knjigah za sprostitev ni bilo bistvene spremembe od povprečja (65 %), nekoliko višji je bil odstotek tistih, ki obiskujejo splošno knjižnico (83 %), in tistih, ki si v splošni knjižnici sami izposojajo knjige (85 %). Dijaki, ki so jim v otroštvu brali pravljice (redno ali občasno), so v zadnjih treh mesecih v povprečju prebrali 1,8 neobvezne knjige.

Bralne navade dijakov, katerih družinski člani berejo redno in so jim v otroštvu brali večkrat na teden ter jih tudi vključevali v dejavnosti za otroke v splošni knjižnici, odstopajo od povprečja. Takih dijakov je bilo 15. Raziskava je pokazala, da obvezne knjige prebere 87 % teh dijakov, knjige za sprostitev jih bere 80 %, v zadnjih treh mesecih so v povprečju prebrali 2,1 neobvezne knjige, splošno knjižnico jih obiskuje 87 %, v splošni knjižnici si v 93 % sami izposojajo knjige, 47 % odstotkov pa bi jih želelo sodelovati pri organizaciji prireditev za mlade v splošni knjižnici.

5.2 REZULTATI INTERVJUJEV

5.2.1 Bibliotekar, ki vodi projekt Rastem s knjigo

Bibliotekar Mestne knjižnice Grosuplje – Enote Ivančna Gorica, ki vodi projekt Rastem s knjigo, je opozoril, da bi knjižničarji mlade k branju v prostem času lahko še bolj spodbujali tako, da bi jim ponudili dobre knjige, kar v knjižnici v Ivančni Gorici že delajo s svetovanjem osebno (za izposojevalnim pultom). Usmerjajo jih tudi na portale, npr. na Dobreknjige.si. Predlaga še kakšen bralni seznam za mlade, razstavo dobre mladinske literature v knjižnici, ponujanje novosti ipd. Kolikor je možno, bi lahko knjižničarji spodbudili mladinske pisatelje (npr. iz svojega okolja), da napišejo zanimive knjige za mlade.

Povedal je, da je bilo v ivanški knjižnici doslej kar nekaj dejavnosti, ki so vključevale mlade: npr. ko so razstavljali svoje slike, sodelovali pri prireditvah (projekt Srečava se v knjižnici), kot mladi novinarji. Opazil je, da precej mladih pride v knjižnico na druženje s sovrstniki ali se učijo v čitalnici in ob tem opozoril, da je težava v pomanjkanju prostora, zato ni mogoče urediti prostora samo za mlade, kjer bi bila zanje čitalnica, časopisi, stripi, multimedija in še kaj. To bi po njegovi oceni dodatno privabilo mlade.

Ugotavlja, da precej dijakov knjižnico redno obiskuje, tako poznajo njene dejavnosti, postavitev knjižničnega gradiva, predvsem pa kot storitev uporabljajo izposajo. Cobiss sicer poznajo (predstavijo ga tudi šolski knjižničarji), uporabljajo pa malo, Biblos in druge e-vire (npr. baze podatkov) po njegovih izkušnjah poznajo bolj slabo in jih malo uporabljajo. Mladim bi lahko še bolj približali e-vire bodisi osebno (za izposojevalnim pultom), pri obisku knjižnice

znotraj projekta Rastem s knjigo, prek zgibank, predstavitev na družabnih omrežjih. To znanje jim bo zelo prav prišlo naprej pri študiju in sicer v življenju.

Povedal je tudi, da dijaki bolj malo berejo e-knjige (prek Biblosa), čeprav vedo za to možnost. Še vedno rajši berejo na papirju, kar tudi sami povedo. Biblos uporabijo le v primeru, če potrebujejo knjigo za šolsko branje, pa je v fizični obliki ne morejo dobiti. Dodal je, da ne ve, koliko mladi berejo e-knjige, ki niso iz njihove knjižnice (npr. uporaba Kindla).

Kot dobrobit projekta Rastem s knjigo je najprej izpostavil, da dijaki vsako leto dobijo v dar kakovostno leposlovno mladinsko delo, ki ga potem preberejo in obravnavajo v šoli. To je vsekakor pomembno, saj se srečajo z bogatimi knjižnimi vsebinami, s katerimi se sicer ne bi. Nadalje spoznajo knjižnico, postavitev gradiva, dejavnosti, način izposoje, kar je spodbuda za izposajo knjig. Nekaj dijakov se tudi vpiše v knjižnico.

5.2.2 Šolska knjižničarka

Šolska knjižničarka na Srednji šoli Josipa Jurčiča Ivančna Gorica opaža, da dijaki v šolski knjižnici v največji meri obiskujejo čitalnico, in sicer zaradi učenja (večinoma 2. in 3. letniki) ter druženja (večinoma 1. letniki). Veliko jih uporablja knjižnične računalnike, preko katerih tudi tiskajo seminarske naloge in učno gradivo. Dijaki pridejo v knjižnico, da si izposodijo knjige za domače branje in potrebe pouka, nekoliko manj (a več kot npr. prejšnje leto) pa tudi za sprostitev.

Poudarila je, da želi in se trudi, da bi se dijaki v knjižnici počutili prijetno in sproščeno (seveda v taki meri, da ne motijo ostalih uporabnikov knjižnice), saj verjame, da bo to spodbudilo obisk in s tem tudi izposajo. Za 1. letnike vsako leto organizirajo knjižnično informacijska znanja, ko se dijaki učijo iskanja informacij, informacijskih virov, obiščejo pa tudi splošno knjižnico in NUK. Vsak dijak v okviru projekta Rastem s knjigo prejme knjigo z mladinsko tematiko, ki jo dijaki programa ekonomski tehnik tudi obravnavajo pri pouku. Letos je šolska knjižnica priredila Noč knjige, ko so skupaj brali in ustvarjali, naslednje leto načrtujejo vsaj en obisk avtorja. Bralni krožek na šoli že deluje, šolska knjižničarka pa načrtuje, da bi število dogodkov v knjižnici povečali.

Opaža, da v obdobju, ko imajo dijaki veliko ocenjevanj, to vpliva na namen uporabe knjižnice – več dijakov uporablja tiskalnik, da natisnejo učno gradivo, nekaj več se jih tudi uči, medtem ko je manj izposoj knjižničnega gradiva za sprostitev.

Na vprašanje, ali dijaki povejo, česa bi si še želeli v šolski knjižnici, je odgovorila, da se z dijaki na njihovi šoli veliko pogovarjajo, opaža, da zelo direktno tudi povedo svoje mnenje. Veliko jih je izrazilo veselje glede nove čitalnice, ki je letos tudi dobro obiskana, in sicer skoraj vsak odmor. Izrazili so tudi željo po sedežni garnituri, dobiva predloge glede nakupa literature. O vsem tem jih tudi sama sprašuje, saj meni, da edino s sodelovanjem lahko dosežejo, da bodo dijaki s knjižnico zadovoljni in da bo služila svojemu namenu.

Ko smo jo vprašali glede možnih izboljšav v splošni knjižnici v Ivančni Gorici, je rekla, da opaža, da je v njej trenutno prostorska stiska in se veseli nove stavbe, ki jo občina že načrtuje. Sama je v splošnem zelo zadovoljna s knjižnico in širokim izborom gradiva, opaža, da je v splošni knjižnici tudi veliko dogodkov. Ko sama išče knjižnično gradivo, jo včasih zmoti le to, da gradivo na policah ni razvrščeno po strogi abecedi, saj to podaljša iskanje.

6 RAZPRAVA Z ZAKLJUČKI

Z raziskavo smo potrdili hipotezo, da dekleta berejo več kot fantje in da gimnazijci berejo več kot ekonomski tehniki. Sprva nas je nekoliko presenetil podatek, da v zadnjih treh mesecih kar 40 % dijakov ni prebralo nobene knjige za sprostitev, saj se zavedamo, da prav tovrstno branje oblikuje bralce po zaključku formalnega izobraževanja. Ko smo se nekoliko poglobili v časovno obdobje raziskave in odgovore šolske knjižničarke, lahko sklepamo, da ni nepomemben podatek, da se je bližal konec šolskega leta, ko so bili dijaki obremenjeni s šolskimi obveznostmi in so imeli precej manj prostega časa kot med počitnicami. Na bližajočo se maturo in pomanjkanje časa je opozoril tudi eden od anketiranih.

Ker smo knjižničarji realni in znamo opazovati svoje člane, nam je bilo že pred raziskavo jasno, da precej dijakov v knjižnico po knjige pošilja družinske člane, kar je pokazala tudi anketa, morda pa smo upali, da obnove del, ki jih morajo prebrati za potrebe šolanja, prebira manj dijakov, kot se je pokazalo z anketo.

Pričakovano je bilo, da dijaki veliko berejo zapise na družbenih omrežjih. Ta podatek bi morala splošna knjižnica izkoristiti in se potruditi, da bi se z objavami na teh omrežjih približala populaciji srednješolcev. Do podobnega zaključka je prišla tudi avtorica Planko (2021, str. 104), ki je raziskovala bralne navade dijakov na Srednji zdravstveni in kozmetični šoli Celje.

Hipotezo, da dijaki, ki so se v otroštvu udeleževali dogodkov za otroke v splošni knjižnici, preberejo več knjig za sprostitev kot ostali, smo sicer potrdili, a številka ni bistveno odstopala od povprečja. Pri branju pravljic se je izkazalo, da redno branje dviguje odstotek tistih, ki berejo za sprostitev, in število prebranih neobveznih knjig v zadnjih treh mesecih, občasno branje pravljic v otroštvu pa v srednješolskem obdobju ni imelo posebno ugodnega vpliva na bralne navade dijakov.

Hipotezo, da dijaki berejo več, če njihovi domači berejo knjige za sprostitev, smo potrdili, čeprav smo računali na večji vpliv tega dejavnika. Začeli smo iskati odgovor na vprašanje, zakaj je naša raziskava pokazala drugačno bralno vedenje od pričakovanega in prišli do zaključka, da bi lahko prišli do drugačnih rezultatov, če bi anketo opravljali na primer poleti, ko imajo dijaki več prostega časa, ali pa na začetku šolskega leta, ko jih šolske obveznosti obremenjujejo bistveno manj. Zagotovo bi bili rezultati drugačni tudi v primeru, če bi anketne vprašalnike istim osebam razdelili po zaključku formalnega izobraževanja.

Ko smo na koncu v analizo vključili prav vse najbolj ugodne družinske dejavnike, se je izkazalo, da ti podatki zagotavljajo precej boljše rezultate, a le v primeru, ko družinski člani berejo redno, so otrokom pravljice brali večkrat na teden in svoje otroke vključevali v dejavnosti za otroke v splošni knjižnici. To je podatek, ki kaže, da dijaki, ki prihajajo iz družin, kjer je branje pomembna dnevna dejavnost, postanejo redni bralci tudi sami. Za splošno knjižnico je to sporočilo, da je organizacija dejavnosti za otroke zelo pomembna in da moramo odrasle še več izobraževati o pomenu zgleда, saj do rednih bralcev pridemo samo tako, da otroci starše vidijo s knjigo v roki. Ni dovolj, da jih samo vključujejo v dejavnosti splošne knjižnice za otroke in jim v otroštvu berejo pravljice.

Potrdili smo hipotezo, da v srednji šoli mladostniki berejo manj kot v osnovni, prav tako tudi, da dijaki v splošno knjižnico pridejo ali bi prišli zaradi prireditve, ki bi jih zanimala, ali bi celo sami sodelovali kot organizatorji. Predvsem slednja informacija je za našo knjižnico zelo pomembna. Kar četrtnina anketiranih je pokazala pripravljenost za sodelovanje pri organizaciji

dogodkov za mlade, to je 29 dijakov, ki bi jih knjižnica lahko usposobila, da bodo enkrat morda celo sami v vlogi organizatorjev. To je velik doprinos tako za splošno knjižnico kot za lokalno okolje, v katerem je pogosto slišati, da je mlade težko pritegniti k sodelovanju v društvih in drugih organizacijah.

Potrdili smo tudi hipotezo o tem, kako pomembna je čitalnica. Kar 43 % odstotkov dijakov pride ali bi prišlo v knjižnico zaradi učenja in druženja v čitalnici, to je podatek, na katerega ne smemo pozabiti, ko razmišljamo o urejenosti čitalnice, ki je trenutno zaradi razporeditve prostorov in knjižničnega gradiva v ivanški knjižnici nekoliko manjša, kot bi si želeli. Smiselno bi bilo razmisliti o možnosti širitve ali ureditve posebne čitalnice, ki bi bila namenjena samo mladim, kot je predlagal bibliotekar, ki vodi projekt Rastem s knjigo. Tudi iz odgovorov šolske knjižničarke lahko sklepamo, da dijakom čitalnica veliko pomeni, da se v njej veliko zadržujejo in si tam želijo celo sedežno garnituro, kar kaže na željo, da bi v čitalnici lahko sproščeno preživljali prosti čas.

Vsekakor mora ostati skrb za čim bolj kakovostno izposojanje ena od prioritete, saj največji delež dijakov v splošno knjižnico privede prav ta storitev. Zaradi večje fleksibilnosti že več let Mestna knjižnica Grosuplje – Enota Ivančna Gorica ponuja možnost vračanja knjig v zunanji vračalnik, ki je dostopen 24 ur na dan, od septembra 2022 pa člani za izposojanje neodvisno od delovnega časa knjižnice lahko uporabljajo paketnik. Uporabna informacija je tudi ta, da bi zaradi literarnih večerov, razstav, glasbenih prireditev, potopisnih predavanj in bralnega kluba v splošno knjižnico prišlo od 2 do 10 dijakov. Navedene dejavnosti niso množične in vsak posameznik, ki se jih udeleži, je pomemben, zato je treba srednješolsko populacijo vključiti vanje. Že sedaj strokovni delavci ivanške splošne knjižnice veliko časa namenjajo izobraževanju uporabnikov, tudi mladih, v prihodnje velja razmisliti, ali bi bilo smiselno organizirati posebna izobraževanja za dijake, na katerih bi jim predstavili uporabo e-virov. Brez posebnih stroškov bi lahko pripravili razstavo mladinske literature in objavili bralne sezname za srednješolce, že zdaj jim v poletnem času knjižnica pripravlja vrečke s kakovostnimi knjigami (v okviru bralnega srečelova).

Ob preverjanju poznavanja pozitivnih učinkov branja smo potrdili hipotezo, da jih dijaki poznajo. Namenoma smo nanizali samo trditve, ki držijo. Raziskava je pokazala, da se jih dijaki zelo dobro zavedajo. Verjetno so največkrat izbrano trditev »Če bereš, poznaš več besed«, največkrat slišali, a tudi ostale so izbrali zelo pogosto, prav nobena od njih ni ostala povsem

neprepoznana. Splošna knjižnica bo z njihovim izpostavljanjem in poudarjanjem lahko dosegla, da jih bodo mladi in drugi bolj prepoznali. Pravzaprav so dijaki, ki smo jih vključili v raziskavo, bolj podobni francoskim dijakom iz Grilčeve raziskave (Grilc, 2017, str. 60), ki smo jo omenili v poglavju Branje za užitek, saj v primerjavi s slovenskimi mladostniki iz njegove raziskave preberejo več knjig za sprostitev, v primerjavi z mladimi Francozi pa se jih celo višji odstotek zaveda, da je branje pomembno za njihov osebni in profesionalni razvoj.

Če se primerjalno še enkrat vrnemo na začetek te naloge in pogledamo Kovačevo raziskavo v Knjigi in bralci VI (Rupar idr., 2019), lahko ugotovimo, da so starši anketiranih dijakov v bistveno višjem odstotku brali svojim otrokom kot slovenski starši iz njegove raziskave. Kovač je navedel, da v Sloveniji otrokom pogosto berejo v 29 % družin, naša raziskava pa je pokazala, da so redno brali pravljice (večkrat na teden) v 54 % družin anketiranih dijakov.

Raziskava je pokazala kar nekaj možnosti za izboljšanje dela s srednješolci v naši knjižnici. Za dijake bi lahko pripravili predavanja o uporabi e-virov in jih povabili k organizaciji dogodkov za mlade (literarni večeri, razstave, glasbeni dogodki ipd.). Vsebinsko bi lahko zasnovali skupaj, da bi čim bolj sledili njihovim željam in potrebam. Treba je premisliti, kako urediti obstoječo čitalnico ali najti prostor za dodatno, ki bi bila namenjena mladim, kar pomeni, da bi bila primerno opremljena, v njej pa bi postavili knjižnično gradivo, po katerem ta starostna skupina največ povprašuje. Prisotnost knjižnice bi lahko razširili na dodatna družbena omrežja, trenutno smo prisotni samo na Facebooku in Instagramu, in tako z vsebinami, prilagojenimi mladim uporabnikom, promovirali knjižnico, njene dejavnosti in branje. K obstoječim dejavnostim bi bilo smiselno dodati še izobraževanje za starše, ki ga je za starše prvošolcev v preteklosti naša knjižnica že izvajala. Takrat bi jim lahko pojasnili, kako pomembno je branje za razvoj njihovih otrok, še posebej pa bi lahko izpostavili izsledke naše raziskave, ki so pokazali, kako pomemben je zgled staršev.

7 NAVEDENI VIRI IN LITERATURA

Ambrožič, M. (2005). Anketna metoda. V A. Šauperl (ur.), *Raziskovalne metode v bibliotekarstvu, informacijski znanosti in knjigarstvu* (str. 23–52). Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo.

- Anderson, K. J. B. (2011). Science education and test-based accountability: reviewing their relationship and exploring implications for future policy. *Science Education*, 96(1), 104–129. <https://doi.org/10.1002/sce.20464>
- Berkup, S. (2014). Working with generations x and y in generation z period: management of different generations in business life. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 5(19), 218–229. <https://doi.org/10.5901/mjss.2014.v5n19p218>
- Birkets, S. (1994). *The gutenbergs elegies: the fate of reading in an electronic age*. Faber and Faber.
- Demers, D. (2005). *Dictionary of mass communication and media research: a guide for students, scholars and professionals*. Marquette Books.
- Emese, C. Z. (2016). The z generation. *Acta Technologica Dubnicae*, 6(2), 63–76. <https://doi.org/10.1515/atd-2016-0012>
- Furedi, F. (2017). *Moč branja*. UMco.
- Grilc, U. (2017). Razpoka v slovenski bralni kulturi: branje mladih kot največji izziv za vzpostavitev »dežele bralcev«. V T. Bešter in D. Vovk (ur.), *Povezovanje, sodelovanje, skupnosti: ustvarimo državo bralcev: zbornik referatov* (str. 48–63). Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
- IFLA smernice za knjižnične storitve za mladostnike. (2022). Mednarodna zveza bibliotekarskih društev in ustanov. <https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/2025/1/Guidelines%20for%20Library%20Services%20for%20Young%20Adults-sl.pdf>
- IFLA smernice za knjižnične storitve za otroke, stare med 0 in 18 let. (2018). IFLA Library Services to Children and Young Adults Section. https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/250/1/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18-sl.pdf
- Jager, P. (2008). Najbolj brane knjige v slovenskih splošnih knjižnicah. *Knjižnica*, 52(2-3), 169–184.
- Kovač, M. (2020). *Berem, da se poberem: 10 razlogov za branje knjig v digitalnih časih*. Mladinska knjiga.
- Krmac, N. in Cencič, M. (2022). *Kvalitativno pedagoško raziskovanje: od ideje do podatkov*. Založba Univerze na Primorskem.
- Mestna knjižnica Grosuplje. (b. d. a). *Letno poročilo Mestne knjižnice Grosuplje 2022*. <https://www.gro.sik.si/wp-content/uploads/2023/03/Letnoporocilo-2022.pdf>

- Mestna knjižnica Grosuplje. (b. d. b). *Srečava se v knjižnici*. <https://www.gro.sik.si/srecava-se-v-knjiznici/>
- Newman, N. (2017). *Vzgajanje strastnih bralcev*. Hiša knjig, Založba KMŠ.
- Novljan, S. (2001). Drugačno v splošnem. *Knjižnica*, 45(1-2), 99–120.
- Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Knjižnica Grosuplje. (1997). *Uradni list RS*, št. 43/97.
- Odlok o ustanovitvi Mestne knjižnice Grosuplje. (2004), *Uradni list RS*, št. 13/04, 39/07, 66/08.
- Pečjak, S. (2019). Pouk književnosti v osnovni in srednji šoli pri generaciji »Z« - psihološka perspektiva. *Jezik in slovstvo*, 64(1), 57–63.
- Pintér, D. G. (2016). Various challenges of science communication in teaching generation Z: an urgent need for paradigm shift and embracing digital learning. *Opus et Educatio*, 3(6), 674–698. <https://doi.org/10.3311/ope.146>
- Planko, M. (2021). Bralne navade generacije Z: primer uporabnikov knjižnice Srednje zdravstvene in kozmetične šole Celje. *Knjižnica*, 65(1-2), 79–110.
- Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants part 1. *On the Horizon*, 9(5), 1–6. <http://portafoli.ub.edu/portfolios/jlrodriguez/4571/last/media/prensky-1.pdf>
- Rupar, P., Blatnik, A., Kovač, M. in Rugelj, S. (2019). *Knjiga in bralci VI: Bralna kultura in nakupovanje knjig v Sloveniji*. UMco.
- Sikora, J., Evanc, M.D.R. in Kelley, J. (2019). Scholarly culture: how books in adolescence enhance adult literacy, numeracy and technology skills in 31 societies. *Social Science Research*, (77), 1–15. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2018.10.003>
- Slovenske splošne knjižnice za prihodnost: strategija razvoja slovenskih splošnih knjižnic 2013–2020*. (2012). Združenje splošnih knjižnic Slovenije.
- Smernice za mlade v MKL: z mladimi ustvarjalno in izobraževalno povezana MKL*. (2016). Mestna knjižnica Ljubljana. https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2021/04/Smernice_za_mlade_v_MKL_z_naslovnico.pdf
- Splošna deklaracija človekovih pravic. (2018). *Uradni list RS*, št. 24/2018.
- Srednja šola Josipa Jurčiča Ivančna Gorica. (2022). *Letni delovni načrt 2022/2023*.
- Statistični urad Republike Slovenije. (b. d.). *Občina Ivančna Gorica*. <https://www.stat.si/obcine/sl/Municip/Index/55>
- Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice: (za obdobje 2018–2028)*. (2019). Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
- Turner, A. (2015). Generation z: technology and social interest. *The Journal of Individual Psychology*, 71(2), 103–113. <https://doi.org/10.1353/jip.2015.0021>

- Vilar, P., Bon, M., Južnič, P., Kovač, M., Vodeb, G., Fras Popovič, S. in Haramija, D. (2017). *Proaktivna splošna knjižnica za bralno pismenost in bralno kulturo*. Zveza bibliotekarskih društev Slovenije. <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-W2P874OB>
- Vogrinčič Čepič, A. (2017). Knjižnica kot (tretji) prostor: družbeni učinki prostorskih praks. *Keria*, 19(1), 57–80. <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-AN07YFMR/3d550972-e293-4f5d-acff-746ba799b431/PDF>
- Wolf, M. (2020). *Bralec, vrni se domov: beroči možgani v digitalnem svetu*. Cankarjeva založba.
- Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1). (2001). *Uradni list RS*, št. 87/2001, 96/2002 – ZUJIK, 92/2015

Priloga 1: Anketni vprašalnik za dijake

ANKETNI VPRAŠALNIK

Pozdravljeni, sem Janja Ambrožič, zaposlena sem v Mestni knjižnici Grosuplje – Enoti Ivančna Gorica. Z anketo želim ugotoviti, katere storitve splošne knjižnice uporabljate dijaki, kakšen je vaš odnos do branja, in katere storitve v splošni knjižnici pogrešate. Rezultati ankete bodo uporabljeni v pisni nalogi, ki jo pripravljam za bibliotekarski izpit, z njimi bomo lahko tudi izboljšali storitve za mlade v naši knjižnici.

Anketa je anonimna in vam bo vzela le nekaj minut časa. Za vaše sodelovanje se vam prijazno zahvaljujem.

Obkrožite črko pred ustreznim odgovorom ali odgovor napišite na črto.

1. **Spol:** a) Ženski b) Moški c) Ne želim odgovoriti
2. **Starost v letih:** _____
3. **Izobraževalni program:** a) Gimnazija b) Ekonomski tehnik
4. **Obiskujem:** a) Šolsko knjižnico b) Splošno knjižnico c) Ne obiskujem knjižnic
5. **Berem (možnih je več odgovorov):**
 - a) Knjige, ki jih moramo prebrati za domače branje in pripravo šolskih seminarских ter drugih nalog.
 - b) Knjige, ki so mi všeč, za sprostitev.
 - c) Časopise in revije
 - d) Zapise na družbenih omrežjih
 - e) Ne berem.
6. **V zadnjih 3 mesecih sem prebral(a): _____ (število) neobveznih knjig (za sprostitev).**
7. **Knjige, ki jih moram prebrati v šoli ali za lastni užitek, si izposodim (možnih je več odgovorov):**
 - a) Sam(a) v šolski knjižnici.
 - b) Sam(a) v splošni knjižnici.
 - c) Mi jih priskrbijo drugi (starši, stari starši, prijatelji).
 - d) Tiskanih knjig si ne izposojam, berem elektronske knjige ali si na spletu poiščem elektronske verzije celotnih del.
 - e) Celotnih del ne berem, na spletu poiščem obnove del, ki jih moram prebrati za potrebe šole.

8. V splošno knjižnico pridem ali bi prišel/prišla zaradi (možnih je več odgovorov):

- a) Izposoje knjige
- b) Tam se lahko učim v čitalnici.
- c) Druženja s prijatelji v čitalnici
- d) Nabave napitka iz avtomata pri vhodu (npr. kave, kakava)
- e) Potopisnih predavanj
- f) Predavanj, ki bi mi pomagala pri maturi.
- g) Literarnih večerov
- h) Razstav
- i) Glasbenih prireditev
- j) Bralnega kluba
- k) Delavnic, ki bi me zanimale.
- l) Drugo: _____ (napiši razloge, zakaj bi prišel/prišla v splošno knjižnico)

9. V splošni knjižnici bi želel sodelovati pri organizaciji prireditev za mlade:

- a) Da.
- b) Ne.

10. V osnovni šoli sem prebral(a) več neobveznih knjig (za sprostitev), kot jih zdaj:

- a) Da.
- b) Ne.

11. Ko sem bil mlajši, sem v splošni knjižnici obiskoval prireditve za otroke (pravljice, branje s terapevtskim psom, delavnice, animacijske dogodke ...):

- a) Da.
- b) Ne.

12. Ko se bil mlajši/mlajša:

- a) So mi odrasli brali pravljice večkrat na teden.
- b) So mi odrasli brali pravljice občasno (nekajkrat na mesec).
- c) Odrasli mi niso brali pravljic.

13. Ocenjujem, da moji domači (starši, skrbniki, bratje, sestre ...) knjige berejo:

- a) Redno, preberejo vsaj eno knjigo na mesec.
- b) Občasno, preberejo vsaj eno knjigo na leto.
- c) Sploh ne berejo knjig.

14. Ko pomislim na branje, menim, da držijo naslednje trditve (možnih je več odgovorov):

- a) Branje je pomembno za osebni in profesionalni razvoj.
- b) Branje je napor, a tudi zabava in sprostitev.
- c) Med bralci je več zadovoljnih in ustvarjalnih ljudi kot med nebralci.
- d) Če bereš, lažje razumeš druge ljudi.
- e) Če daljša besedila bereš v tiskani obliki, jih bolje razumeš, kot če jih bereš z zaslona.
- f) Če bereš, poznaš več besed.
- g) Z branjem knjig se učiš misliti z lastno glavo.

Priloga 2: Vprašanja za intervju z bibliotekarjem v Mestni knjižnici Grosuplje – Enoti Ivančna Gorica, ki vodi projekt Rastem s knjigo.

1. Kako knjižničarji v ivanški knjižnici spodbujate mlade, da bi več brali v prostem času?
2. Knjižnica je tudi socialni prostor, kraj druženja. Kako privabiti mlade, da bi knjižnico še bolj doživljali kot svojo, kot prostor za druženje, učenje, branje ...
3. Koliko dijaki poznajo Knjižnico Ivančna Gorica, postavitev gradiva, Cobiss, Biblos, e-vire? Kako knjižnica usmerja mlade, da uporablja njene storitve? Kaj bi se še dalo izboljšati?
4. Koliko glede na vaše izkušnje mladi posegajo po elektronskih knjigah?
5. Katere so glavne dobrobiti projekta Rastem s knjigo za srednješolce?

Priloga 3: Vprašanja za intervju s šolsko knjižničarko na Srednji šoli Josipa Jurčiča Ivančna Gorica

1. Zaradi česa dijaki pridejo v šolsko knjižnico?
2. Na kakšen način vzpodbujate branje in obisk knjižnice?
3. Ali obdobje, ko imajo dijaki veliko testov in spraševanj, vpliva na obisk knjižnice in kako?
4. Ali dijaki kdaj povejo, česa si želijo ali kaj jim je všeč v šolski knjižnici?
5. Glede na to, da dobro poznate tudi splošno knjižnico v Ivančni Gorici, kakšne izboljšave predlagate (tako na področju gradiva kot tudi dejavnosti)?